

PELS VOLTS DE NADAL

DEL VELL REUS

La reunió tenia lloc o bé a la rebotiga de casa o bé al menjador de casa l'oncle Baldiri, que estava situat dalt d'un *altillo*, d'un entresol, podriem dir, des del qual es podia vigilar la botiga—la *Botiga dels Fadrins*—cantonada de la Plaça amb el carrer de la Fleca. Presidia la meva mare i hi concorrien la Sra. Antonia Gil, mare de l'amic Pere Freixa, la Sra. Marieta Ballesster que tenia col·legi al carrer Major, primer pis de casa el Ferrater, i, de vegades, la Sra. Saludes d'Alforja. Completaven la reunió, animant-la i rejoyenint-la, dugues cosines meves, de les quals una encara viu i, com a bona padrina, encara cada any em dóna la mona que rebo amb la mateixa il·lusió que quan era jo un brivall. La tia Roseta, molt enfeïnada sempre, no s'hi ficava gaire.

Allí es parlava de tot. Amb les estidores a la mà, no sé si perquè deien que feien labors, armaven les tertulianes la gran gatzara i criticaven a tot Reus, però sense malícia. Cansat de córrer pel carrer, m'agradava, de tant en tant, estar-me una estona a l'escalf d'aquella agradosa tertúlia, i com que era jo molt tafaer, quan les tertulianes veien que jo, amb la mitja rialla, donava a comprendre que m'interessava la conversa quan aquesta s'enardia una mica donant punxadetes al pròxim, no mancava mai una veu que digués, agraviant-me molt: cuidado, que hi ha roba estesa!

De vegades, les meves cosines apunten la idea de posar punt final a la reunió i anar a donar un *tom d'arravals*. Tothom deia amén, i llavors la meva mare, com si ara la veiés, plegava la feina que posava en un sanatxo de colors virolats i, deia amb senzillesa i sincera tranquil·litat de consciència: *Bueno*, fins aquí, no hem dit mal de ningú! I ben bé que s'ho creien i no se'n devien pas confessar. I si se'n confessaven, prou que Mossèn Tomàs Cols les devia absoldre de bona gana.

I dit i fet: tots cap al carrer. Si era temps de fret, les meves cosines es posaven unes *nubes*, com una mena de bufandes llargues, de llana o seda, blanques, amb unes borles, i s'hi embolicaven graciosament el cap, i a mi em semblava allò un gest de suprema elegància, puix encara que jo era un xicotet de deu u onze anys, ja me'n adonava que eren guapes i que feien goig. A cada castanyera que trobavem, amb la corresponent torradora i el fanalet i apretant-se contra el pit el sanalló de les castanyes tot cridant, *¡calentes i grosses!*, jo volia que me'n comprassin de castanyes torrades i en compraven per a tots i anavem menjant-ne tot voltant arravals. I si ens trobavem vora els dies nadalencs, a falta de castanyes, jo proposava anar a veure pessebres, i si em deien que ja els havíem vist tots, jo insistia i acabavem per tornar-hi, puix totes les dones de

la tertúlia estaven de bon humor i el visitar pessebres era cosa a propòsit per a seguir fent una mica de brometa.

Entre els pessebres més notables i visitats, figurava en primer lloc el de la senyora Marieta Ballester. Allò era el pessebre model, el pessebre ideal. Perquè ens hem d'entendre. De pessebres, n'he vist de molt bons, com per exemple, els que feien a Barcelona l'escultor Tarn i més tard els Masriera. Però aquells, eren una manifestació d'art i de bon gust pròpia per a persones grans i els pessebres han de fer-se per a la canalla. I en aquest sentit, no hi ha dubte que el pessebre de la Sra. Marieta Ballester era un encert.

El feia el Sr. Miquel Ballester, germà de la Sra. Marieta, empleat de casa l'Odena i home bó, pacient i traçut. L'entarimat, de un metre d'alçada per uns tres d'amplada, agafava tota la fondària de la alcoba i arribava, fent rampa, fins el sostre. Lo que figurava el pis-terra, era plé d'arena i petites pedres. Al fons, hi havia montanyes de suro nevades i, a dalt, bambolines figurant el cel, amb núvols i tot. A mà dreta, hi havia un maset amb molta roba estesa al terrat; un jardinet al peu de la casa, amb un brollador de *debó*; i tot de conillets, gallines i porcs pel voltant. A mà esquerra, s'hi veia una gran bassa amb una munió de dones que rentaven. Per les muntanyes baixava un riu fet amb vidres i paper d'estany. I muntanya amunt, hi havia un bé de Déu de cabretes esbrotonant la molsa i uns birets tots blancs i força etzevares a a cada reconet.

Però, lo millor de tot, era la cova del naixement amb una *glòria*, al fons, de *moviment*. El portal mig enrunat, amb l'àngel penjat a la arcada, enmarcava el Jesuset, la Verge i Sant Josep, i el bou i la mula i, com ja he dit, al fons de tot, hi havia la *glòria*, que estava feta amb dugues rodes de colors, enlluminades per gresols, que giraven l'una en sentit invers de l'altre mogudes per un enginyós artifici, amb arena finíssima de Salou caient damunt d'unes

pales. Vaja, una veritable glòria. I allí un hom no s'atrevia a bromejar, perquè es quedava boca-badant davant de la encertada composició del pessebre i contemplant la traça que revelaven tots els detalls com, per exemple, la comitiva dels Reis d'Orient, montats en camells i amb un gran estol de criats, seguint la estrella amb cúa, tota de plata i or, penjada al cel.

Un altre pessebre notable era el que s'exhibia a la casa que'n deien a càl Bertomeu i on vivien, cap a la banda de la Plaça de la Sang, els Sirvent. En aquest pessebre, de cop i volta no s'hi veia sinó l'interior d'una gruta tota fosca, com les de Mallorca, i, per una escletxa podia oviar-se, allà lluny, un panorama molt bonic i molt enllumenat, o sia que es veia, com si deguessim, el món per un forat. Aquest pessebre perteneixia a la classe dels artístics i deien que era molt bó, però a mi no m'acabava de fer el pés.

Hi havia també els pessebres de càl Mascarat, de casa la Sra. Francisqueta Casas, de les escales de les *Pescateries* i el de un xacolater del carrer de l'Hospital en el qual, eren d'admirar, un tren *ràpit* passant a cada moment per un magnífic pont i un caçador amb una escopeta molt maca. Jo m'hi encantava i em mirava amb ràbia la gent entesa que feia escarafalls dient que tot allò era impropí. Que es cuidin d'ells, maliatziga! botzinava jo, entre dents.

I per últim, com a fi de festa, anavem a veure el pessebre de l'infeliç Sr. Angel, el pacientíssim mestre d'estudi de l'Arrabal baix de Jesús, i allí sí, que s'hi feia la gran xirinola, perquè allò era un conjunt de despropòsits que s'ho valia. Les figures, totes, eren fabricades pel mateix Sr. Angel, amb pasta-lluna veritable, d'aquella que *fa forat*, i *iluminades* pel propi autor segons deia éll. No vos podeu imaginar quins mamarratxos! A més d'això, el pobre mestre havia confeccionat un catàleg explicatiu i cada figura, o casa, portava un cartronet amb el número que segons el

catàleg li corresponia, i així era de veure la figura del Jesuset amb un número u de gran tamany encastat a la corona. Tal munio de cartronets contribuia a la *vistositat* del conjunt, com hi contribuïen també els dos o tres ferrenys soldats, amb llurs llances, que es veien a la casa del rei Herodes. La gent s'hi engrescava mirant aquelles extravagàncies i no en volgueu més de riota!

En havent acabat de visitar els pessebres, per a complaure'm, tota la colla dels tertulians entravem a l'Esglesia a escoltar l'orga i els *moixonets* i després, tot seguit, cap a casa, que la meva mare ja començava a enguniajar-se amb els preparatius dels dies de Nadal.

Ditxosos temps aquells i què lluny que son. Llavors tot feia festa i la gent s'aconcentava amb ben poqueta cosa. Tot interessava, tot es sabia, tot s'averiguava, de tot es feien comentaris a les tertúlies de les rebotigues, i les famílies amigues estaven tan íntimament lligades, tan compenetrades, com ho demostra el cas que m'havia contat el meu cosí Bufill, i és que un any, pel dia de Nadal al dematí, se li apropà un amic de la casa i amb to molt confidencial li preguntà :

—Que teniu novetat?

—No. I això per què?

—Homel Perquè ahir, cosa que ens va estranyar molt, a les onze de la nit encara no havieu portat el gall al forn!

A. LLOVERA

CANÇÓ DE PLANY ⁽¹⁾

*Jo soc enamorat de una donzella
que m'ha dit que no es vol emmaridar.
En mon pit s'ha badat una clivella
i el meu cor vessa sang sense parar.*

*Jo soc enamorat de una donzella
que l'amor li és del tot indiferent :
Per això la dolor sempre em flagella,
i, sento, com Jesús, un dolç turment.*

*Jo soc enamorat de una donzella
que és igual que la flor sense perfum.
Sembla el cel quan no hi brilla cap estrella.
Es, talment, com si el sol no donés llum.*

J. CORTÉS BUHIGAS

(1) Del llibre de poesies *Esparges* pròxim a publicar-se.

REVISTA DEL CENTRE DE LECTURA

SORTIRÀ ELS DIES 1.er I 15 DE CADA MES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ : CARRER MAJOR, 15. :: TELÉFON 259. :: REUS

GRAPHICS NAVAS. - REUS.